

Butlletí informatiu
novembre 2024

62

Brolla

nat jardí
botànic
de Barcelona

JARDÍ BOTÀNIC DE BARCELONA
25
ANYS

BROLLA

consell de redacció:

Pere Vives (AAJBB), Miriam Aixart, David Bertran,
Carlos Gómez, Clara González, Noelia Mérida,
Jaume Pàmies, Antoni Rodríguez, Noèlia Sanz
(JBB)

COL·LABORACIÓ:

Enric Orús

disseny gràfic:

Albert Pérez Pons

coordinació i revisió lingüística:

Carme Solà

impressió:

Impremta Varela
Paper Shiro Echo de 120 g, 100% reciclat

Dipòsit legal: B 7696-2003
700 exemplars gratuïts

edició:

Museu de Ciències Naturals de Barcelona /
Jardí Botànic de Barcelona (MCNB-JBB).
Associació d'Amics del Jardí Botànic de
Barcelona (AAJBB)

Jardí Botànic de Barcelona / Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona

Dr. Font i Quer, 2
Parc de Montjuïc
08038 Barcelona

JBB

☎ 93 256 41 60
@ museuciencies@bcn.cat
🌐 museuciencies.cat

AAJBB

☎ 93 256 41 70
@ info@amicsjbb.org
🌐 amicsjbb.org

Imatge de portada:
Narcissus miniatus (abans *N. obsoletus*),
de Clara González

62

sumari

Flaixos i meteorologia	3
Curiositats del Jardí	4
Viatge a Tenerife	6
Parlem amb Juanjo Pardo	8
El Congrés Internacional de Botànica de Madrid	10
Plantes del Jardí. Les palmeres californianes	12
Amics del JBB	14

FLAIXOS

Plantació de tardor

Aquesta tardor hem pogut fer una bona plantació de diferents tàxons en fitoepisodis majoritàriament de la Mediterrània occidental, entre ells les rocalles, la brolla basòfila i la brolla acidòfila. És un fet destacat i una molt bona notícia, ja que en els darrers anys no havíem pogut plantar en aquestes zones que teníem ja planificades, a causa de les restriccions del decret de sequera.

Hotels ceràmics per a pol·linitzadors

A la plaça Polivalent del JBB, acabem d'instal·lar-hi tres nous refugis per a pol·linitzadors. Es tracta de tres hotels o refugis força diferents dels altres que tenim ja que, en lloc de fusta, són de ceràmica refractària, fet pel qual requeriran molt poc manteniment. Estan basats en les tres formes geomètriques bàsiques (el cercle, el triangle i el quadrat) i són de colors diferents. La idea original i la producció són d'en Pau Bosch, impulsor de la marca LET IT BEE, un projecte que promou afavorir la biodiversitat.

Resum dades meteorològiques

Període:
ESTIU - TARDOR
juliol - octubre 2024

Temperatura màxima / **Temperatura mínima**
35,89°C / 11,27°C

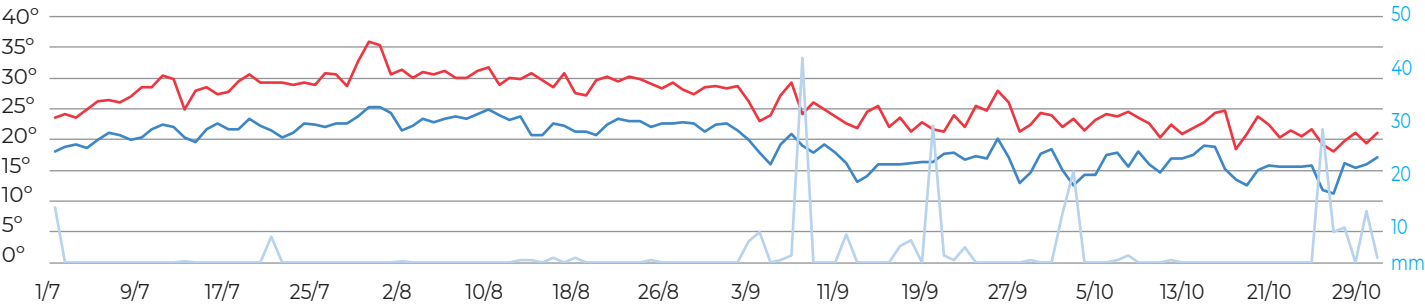

Pluja
288,3 mm

Vent màxim
45,72 km/h

Jardí Botànic de Barcelona

curiositats DEL JARDÍ

Text i fotografies: **Carlos Gómez-Bellver** i **Noelia Mérida**

Tulipes, safrans, alls, assutzenes o lliris blancs, jacints... són plantes geòfites, és a dir, plantes herbàcies que durant les estacions desfavorables conserven, només, els òrgans subterranis. Moltes es coneixen com a plantes hortícoles, de jardí o de tall, a les quals es fa referència sovint com a bulboses o bulbs.

Els bulbs, formats per les bases foliars engrossides, van acumulant substàncies de reserva mentre la planta conserva les fulles.

Durant alguns períodes de l'any, doncs, aquestes plantes poden passar desapercibudes, ja que no formen una part aèria visible permanent. Però, amagats a terra, els bulbs conserven un teixit meristemàtic que permetrà, gràcies als nutrients emmagatzemats, formar fulles i flors quan les condicions —temperatura, insolació, pluja— tornin a ser més propícies.

Aquest mecanisme constitueix una adaptació a climes amb marcada estacionalitat. La regió mediterrània presenta una gran biodiversitat d'aquestes plantes. Al Jardí ara podem observar-les sobretot als fitoepisodis de Sud-àfrica i del Mediterrani occidental i oriental. Mentre altres espècies ara no floreixen o fructifiquen, les bulboses ja ens saluden amb les seves increïbles formes i colors. Ens anuncien amablement el canvi d'estació.

Acis autumnalis **(*Leucojum autumnale*)**

(Amaril·lidàcies). Planta de la Mediterrània occidental, a l'oest i sud de la península Ibèrica, les Illes Balears, Còrsega, Sardenya i el nord-oest d'Àfrica, el Marroc i Algèria. Petita herba de fins a 30 cm, amb flors pèndules en forma de campanetes blanques. Coneguda a Menorca com a campanetes de Sant Miquel, creix en prats, jonqueres, dunes, matollars esclarissats, alzinars, suredes i pinedes. Floreix entre setembre i novembre. A Catalunya se'n coneix una altra espècie molt similar, l'allassa blanca o viola d'estiu (*Leucojum aestivum*), més primerenca, que floreix de febrer a abril.

Amaryllis belladonna

(Amaril·lidàcies). Espècie sud-africana caracteritzada per unes grans flors amb forma de trompeta de diversos colors, des de blanques fins a vermelles, encara que les que tenim al Jardí són rosades. Les flors apareixen abans que surtin les fulles, de fins a 50 cm de llarg i de 2 a 3 cm d'ample. Totes les parts d'aquesta planta resulten tòxiques per a les persones i els animals pel contingut en alcaloides. De fet, moltes espècies de bulboses són més o menys metzinoses. A la seva àrea nadiua ocupa principalment zones rocalloses. Floreix cap a l'hivern, encara que al Jardí ha començat a mostrar tota la bellesa des de principis de setembre.

Colchicum cilicicum

(Colquicàcies). Nadiu de la Mediterrània oriental, des del sud de Turquia fins al nord-oest de Síria. Si bé té una aparença que recorda en certa manera al safrà (*Crocus sativus*), aquesta espècia pertany a una família molt propera, les iridàcies. Malgrat ser de mida petita, destaca molt en gespes per la viva coloració purpúria, com és el cas de les plantes que creixen al Botànic. Se'n coneixen diverses varietats de jardineria. La floració es dona entre setembre i octubre, però si el fred és més tardà pot allargar-se gairebé fins a principis d'hivern.

Drimia (Urginea) maritima

(Asparagàcies). De la Mediterrània occidental, la ceba d'ase o ceba marina és nadiua de la península Ibèrica, les illes Balears i Algèria. Planta molt aparent, de fulles grans de fins a 60 cm de llarg i de 3 a més de 10 cm d'amplada. Apareix posteriorment a la floració i s'asseca cap a l'estiu. Fa un escap erecte de fins a 1,20 m, amb nombroses flors blanques. El bulb pot arribar fins als 15 o 18 cm de diàmetre i sovint sobresurt parcialment de terra. Al Jardí va començar a florir cap a principis de setembre i pot durar fins a finals d'octubre o principis de novembre. Creix en herbassars de clarianes de bosc o de matollars, erms, deveses, sorrells marítics i pedregars.

Narcissus broussonetii

(Amaril·lidàcies). Endemisme del Marroc. Narcís de no més de 30 cm, molt atractiu per les seves umbel·les de fins a deu flors blanques, de corol·la amb tub molt llarg, encara que la característica corona és pràcticament imperceptible o absent. Creix sota un clima submediterrani àrid, des de la costa atlàntica fins a la part més occidental del Gran Atlas, i més cap a l'interior fins a Fes. Viu principalment en sòls calcaris. L'hem vist florir fa pocs dies al Jardí.

viatge a Tenerife

El passat mes d'abril, l'àrea de col·leccions del Jardí Botànic de Barcelona va fer una sortida de prospecció de plantes i substrats a l'illa de Tenerife. L'equip va poder conèixer *in situ* la naturalesa botànica i geològica dels diferents espais de les comunitats vegetals canàries que tenim representats al JBB (els fitoepisodis de la zona bioclimàtica de les illes Canàries).

L'objectiu de l'obtenció d'aquesta informació és poder aplicar-la a la millora dels fitoepisodis canaris del Jardí, tant pel que fa a la composició florística, les associacions de la flora i la representació de l'estructura geològica del paisatge com també a la futura creació del fitoepisodi de rocalla canària (antic fitoepisodi de cims volcànics).

Durant l'expedició es van visitar diferents comunitats, i de cada dia de sortida se'n va fer un inventari exhaustiu de les espècies vistes, l'abundància i raresa dins de la comunitat, l'associació de les espècies entre elles, el recobriment, la distribució i tota la part paisatgística, inclos el tipus de terreny, així com fotografies. D'aquesta manera vam aconseguir un document tècnic molt complet de treball per millorar els fitoepisodis del Jardí.

Aquests en van ser els resultats:

Es van fer un total de 216 observacions de flora i es van identificar 141 tàxons.

Les comunitats que es van visitar, i algunes de les espècies característiques que hi trobem, van ser:

Les comunitats litorals del cardonal-tabaibal a Punta Hidalgo (NO) i Teno (NE), amb *Euphorbia regis-jubae* Webb & Berthel, *Euphorbia canariensis* L., *Aeonium lindleyi* W. & B., *Euphorbia atropurpurea* (Brouss.) W. & B., *Salvia canariensis* L., *Sonchus leptocephalus* Cass.

Les comunitats litorals del cardonal-tabaibal a Güímar (SO), la Rasca (SE) i Montaña Roja (El Médano), amb *Euphorbia balsamifera* Aiton ssp. *balsamifera*, *Schizogyne sericea* (L.f.) DC., *Plocama pendula* Aiton, *Ceropegia fusca* Bolle, *Salsola divaricata* Link, *Tetraena fontanesii* (W. & B.) Beir & Thulin, *Astydamia latifolia* (L.f.) Baill, *Launaea arborescens* (Batt.) Murb.

Les comunitats de muntanya de la laurisilva i del faial-brugueral Anaga (NO), amb *Sonchus congestus* Willd., *Phyllis nobla* L., *Hedera canariensis* Willd., *Davallia canariensis* (L.) Sm., *Erica platycodon* (Webb & Berthel) Rivas-Mart. & al. subsp. *Platycodon*, *Viburnum rigidum*.

Les comunitats de la pineda canària que hi ha a diferents alçades del centre de l'illa a Vilaflor (1.500 m) i Chinyero (1.450 m), amb *Marcetella moquiniana* (W. & B.) Svent., *Retama rhodorhizoides* W. & B., *Argyranthemum frutescens* (L.) Sch. Bip., *Bystropogon origanifolius* L'Hér., *Adenocarpus viscosus* (Willd.) W. & B., *Carlina salicifolia* (L.f.) Cav, *Pterocephalus lasiospermus* Link ex Buch.

Les comunitats dels cims volcànics que hi ha enfilades al centre de l'illa al Llano de Ucanca, amb *Spartocytisus supranubius* (L.f.) Christ ex Kunk., *Pterocephalus lasiospermus* Link ex Buch, *Adenocarpus viscosus* (Willd.) W. & B.

En relació amb tot el que vam observar a cada comunitat, vam fer una valoració de les diferents zones del Jardí on representem comunitats vegetals de les Canàries per poder-ho aplicar i millorar notablement, així, aquests espais.

De manera resumida, les principals conclusions són:

1. Desestimem la creació del fitoepisodi de cims volcànics per la impossibilitat que la flora corresponent hi pugui créixer correctament, i destinem l'espai a crear una comunitat de rocalla.
2. Incorporarem espècies de sotabosc a la laurisilva, així com roca volcànica, per crear un paisatge més fidel al que trobem a la natura.
3. Al cardonal i tabaibal, cal millorar els espais amb noves espècies i crear una transició paisatgística per representar-hi diferents comunitats de tabaibal i cardonal (de muntanya, de costa) amb coherència.

Totes aquestes millores s'hauran de fer de manera gradual, ja que comporten recerca de llavor, planta i roca, i la inversió que tot això comporta. No obstant, al cardonal i tabaibal ja s'ha començat a actuar, i els canvis ja hi són notables.

Juanjo Pardo

Especialista en
bonsais, a càrrec
de la col·lecció del
JBB fins el 2022

Entrevista: Carme Solà

Quina ha estat la teva trajectòria en el món dels bonsais?

El món dels bonsais el vaig conèixer per primera vegada de la mà d'un mestre japonès de Kendo, als 15 anys, i ja llavors vaig sentir-me profundament impressionat per aquests arbres, però no va anar més enllà.

Cinc anys més tard, vaig començar a treballar de jardiner. Amb uns amics vam decidir que volíem fer coses diferents, i amb moltes ganes i poc seny vam posar fil a l'agulla. Vaig treballar en majestuosos i vells jardins, i sentia una profunda admiració pels grans arbres que hi veia. I va sorgir l'espurneta: el bonsai em permetria poder tenir a casa la majestuositat dels grans arbres, però en mida petita.

Els meus inicis autodidactes van ser un fracàs, així que vaig començar a formar-me amb els pocs professionals que teníem a Catalunya. Llegia tot el que podia, feia mil proves i vaig començar a anar a les primeres exposicions que se'n van celebrar a Barcelona i a la resta de l'Estat.

Però el salt qualitatiu va ser l'any 2009, quan vaig començar a fer-me càrrec de la col·lecció del JBB.

Com ho recordes?

Recordo el dia que vaig tenir-ne les claus a les mans, vaig obrir tot sol la porta de la col·lecció i vaig prendre consciència de la magnitud de la feina. També vaig dubtar si seria capaç de fer-ho!, però com que tinc un alt grau d'insensatesa m'hi vaig dedicar a fons, tenint sempre l'ajuda, la confiança i la paciència dels companys del JBB.

Finalment, l'1 de setembre del 2022 va finalitzar la meua trajectòria com a tècnic de la col·lecció de bonsais del JBB.

Què és exactament un bonsai?

Bonsai és un mot originari de la llengua japonesa, que neix de dos conceptes: el substantiu *bon*, que s'utilitza per definir un recipient ceràmic o plat gran, i el verb *sai*, que pot traduir-se com "plantar". Per tant, el significat literal de bonsai és "plantar en un recipient o plat".

El concepte és utilitzat per anomenar una planta a la qual, mitjançant diversos processos, es controla i dirigeix el creixement. Els bonsais, així, sempre conserven una escala petita respecte els seus congèneres.

La poda, el tall de les arrels, el pinçat, l'enfilferat i el trasplantament són

algunes de les accions que es duen a terme per modelar-los. L'objectiu d'aquestes tècniques és que la planta, o l'arbre, mes enllà de ser petit, tingui l'aspecte d'un exemplar natural.

Tradicionalment és originari dels països asiàtics: la Xina, Corea, el Vietnam..., i el més conegut és l'estil de bonsai que prové del Japó.

De qualsevol arbre se'n pot fer un bonsai?

No, els arbres o arbustos de fulles molt grans i sistemes radiculars molt potents no són bons candidats per fer-ne bonsais, ja que el procés de formació seria molt intens i constant, per la qual cosa l'estrès que els provocàriem podria ser fatal.

I també hi afegiria els tropicals, que necessiten temperatures constants tot l'any sense hivernacles: aquests no són viables a Catalunya.

A la col·lecció del Jardí de què tu vas tenir cura durant tants anys hi tenies algun bonsai preferit?

Als primers arbres que van començar el camí per esdevenir bonsais al JBB els tenia un sentiment especial. Provenien d'extraccions autoritzades tant en jardins com a la muntanya. Però els caducs

d'en Pere Duran i Farell per mi són fantàstics. Tots tenien un què que els feia únics: les fulles, el tronc, les flors, etc.

De què depèn el valor d'un bonsai?

El primer factor és la quantitat i qualitat dels anys que fa que es treballa com a bonsai: la **vellesa**.

Altres factors són: la **personalitat**: aquells detalls que fan que l'arbre sigui únic; l'espècie: no és el mateix un om xinès, de creixement ràpid, que un *Chaenomeles*, o fals codonyer, de molt lenta formació; la conicitat del tronc i les branques, la ramificació fins a l'extrem de les branques.

La base de l'arbre ha de ser potent i la sortida d'arrels i branques, radial. Les branques, equilibrades, proporcionades i disminuint la distància a mesura que arriben a la part superior de l'arbre. La **bellesa** de l'escorça.

I, finalment, el **recipient**: si és un test de molta qualitat farà que el preu de l'arbre sigui superior.

Alguna cosa que hi vulguis afegir?

Els bonsais són meravellosos, però demanen molta dedicació: són éssers vius i tenen les seves necessitats, hem de tenir-ho present.

Moltes gràcies!

EL CONGRÉS INTERNACIONAL DE BOTÀNICA DE MADRID

Carlos Gómez-Bellver

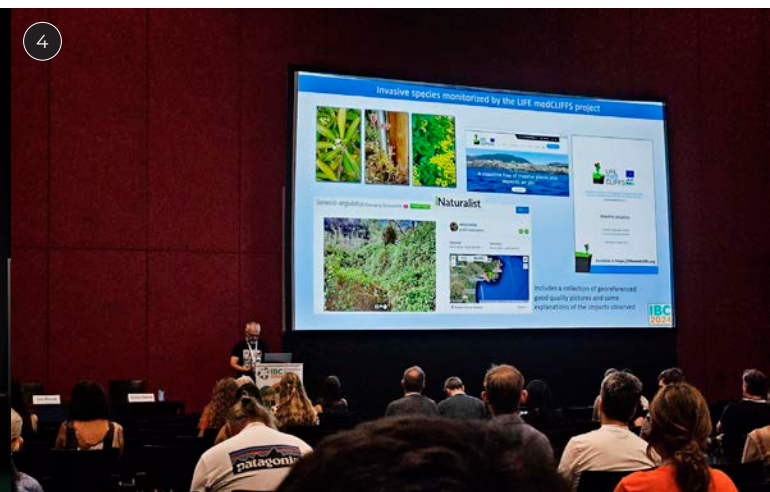
El Congrés Internacional de Botànica (acrònim en anglès, IBC) se celebra cada sis anys en una capital o ciutat important del món. Al juliol, entre els dies 21 i 28, n'ha tingut lloc la vintena edició, aquesta vegada a Madrid, a les instal·lacions d'IFEMA (imatge 1). Ha estat organitzat principalment per la Societat Espanyola de Botànica (SEBOT) i el Real Jardí Botànic-CSIC, el qual ha comptat amb l'assistència de vora 3.000 botànics de tot el món. Durant aquesta setmana s'han comunicat i debatut diversos temes sobre sistemàtica, canvi global, genètica, biogeografia, evolució, biodiversitat i filogenia.

La setmana anterior al congrés, i com acostuma a ser habitual en cada edició, es fan debats i votacions d'índole taxonòmic o nomenclatural. S'aproven o rebutgen propostes de conservació o canvis de nom científic de diverses espècies. Enguany s'ha considerat també el canvi de diversos noms per qüestió de racisme o per resultar pejoratiu per a determinats col·lectius. Aquest ha estat el cas de *Rauvolfia caffra*, on "*caffra*" s'ha substituït per "*affra*", ja que aquest epítet específic suposava un insult per a les persones negres a Sud-àfrica. Durant

el congrés, alguns jardins botànics —com *The Garden at Newfields* (imatge 2) i The United States Botanical Garden, a Washington— han proposat el canvi de noms comuns d'algunes plantes per la mateixa raó.

Durant el discurs inaugural del congrés (imatge 3) es va ressaltar el paper fonamental de la botànica en la conservació de la biodiversitat. Els botànics han de ser capaços de transmetre a la societat i a les seves autoritats la importància cabdal i la repercussió de les plantes i els fongs en la vida de l'espècie humana. Es va fer èmfasi en la necessitat d'una transició cap a un planeta més verd i més sostenible.

El Congrés va comptar amb una bona representació d'investigadors de l'Institut Botànic de Barcelona, un servidor inclòs, encara que aleshores ja treballava al Jardí Botànic. Vam presentar diversos pòsters i comunicacions orals, en general per explicar projectes o oferir resultats de diversos aspectes de la nostra investigació botànica i de treballs de camp. Aquest és el cas, per exemple, del projecte LIFE Medcliffs sobre plantes invasores a la Costa

Brava, que encara està en curs. Al Projecte s'han fet diverses accions per a la conservació d'algunes plantes endèmiques de la Costa Brava i del Parc Natural de Cap de Creus —*Limonium geronense*, *L. tremolsii* i *Seseli farrenyi*— amenaçades per la presència de diverses espècies invasores, especialment *Opuntia ficus-indica*, *Gazania rigens* i *Carpobrotus* spp. El Congrés va oferir-nos una bona oportunitat per presentar la catalogació d'aquestes i altres espècies preocupants sota el criteri EICAT proposat per la IUCN (imatge 4).

Per altra banda, vam organitzar alguns tallers sobre altres projectes que tenim en marxa. En el meu cas, i amb altres col·legues, un per crear la *checklist* actualitzada de la flora invasora d'Espanya i un altre per preparar un grup de treball en l'àmbit de tota la Conca Mediterrània (imatge 5), amb l'objectiu principal d'estudiar la flora al·lòctona que hi és present, amb especial èmfasi pel que fa a les espècies invasores.

La impressió general és la d'un congrés molt just de recursos, en què algunes activitats "extres" resultaven

molt cares, totalment prohibitives per als assistents amb menys recursos. Ja alguns companys de la SEBOT ens van comentar, precisament, aquestes dificultats. Però crec que es van assolir els objectius de divulgació científica prou correctament. L'experiència ha pagat la pena.

L'edició anterior de l'IBC va tenir lloc l'any 2017 a Shenzhen, a la Xina, mentre que la vintena edició havia de celebrar-se el 2023 a Río de Janeiro, al Brasil. Però donades les dificultats sanitàries que va travessar aquest país provocades per la Covid-19, i altres raons d'índole econòmica, es va proposar Madrid com a organitzador d'aquest esdeveniment. Per poder-lo preparar amb prou temps, es va demanar una pròrroga d'un any, i per això s'ha celebrat enguany. L'interval entre les edicions de l'IBC és de 6 anys i, per tal de conservar-lo, la propera convocatòria s'ha fixat per al 2029 a Ciutat del Cap, a Sud-àfrica. La presentació d'aquest proper congrés ens va deixar impressionats per l'espectacularitat i la biodiversitat del marc on tindrà lloc.

Les palmeres californianes: *Brahea armata* i *Washingtonia filifera*

Brahea armata

Brahea armata

És una palmera endèmica de l'estat mexicà de Baixa Califòrnia, que porta el sobrenom de palmera blava pel seu color entre grisenc i blavós. Aquesta tonalitat és molt rara entre les palmeres, i una altra excepció n'és la *Bismarckia nobilis*, de Madagascar.

No acostuma a superar els 15 m d'alçada. Les fulles són palmades (com un ventall), amb les flors hermafrodites blanquinoses, col·locades en forma de penjolls, que poden superar els 5 m de llarg. Els fruits, més aviat petits, es tornen marronosos quan maduren i tenen forma arrodonida.

S'adapta molt bé al nostre clima mediterrani i és molt resistent a la sequera i la calor. La podem trobar des del desert de Sonora, passant pel "Chaparral" costaner, fins arribar als 1.200 m, barrejada amb pinedes autòctones.

Se'n fa un ús ornamental, però les tribus indígenes se'n menjaven els fruits, torrats, i les fulles servien per fer cobertes i estris diversos, com barrets. A Barcelona n'hi ha poques, entre les quals una que l'Ajuntament va declarar d'Interès Local. Se la pot contemplar a la plaça de Pius XII, i té uns 80 anys.

Washingtonia filifera

Endèmica de les zones subdesèrtiques de Califòrnia i nord de l'estat de Baixa Califòrnia (Mèxic). El nom honora el primer President dels Estats Units, George Washington.

Té les fulles palmades com l'anterior, però amb l'afegit que són filamentosos, com també indica el segon nom. Les flors són blanques i hermafrodites, i també formen penjolls amb llargades similars. El fruit, petit i negrós quan madura, té forma ovoidal. Els indígenes en feien cobertes i diversos estris casolans amb les fulles, i els fruits servien per a farina i begudes.

Juntament amb les palmeres datilera i canària, tenen un ús ornamental, molt estès per tot el món, amb climes temperats i suaus, com el que tenim al nostre Mediterrani. A Barcelona té diverses declaracions d'Interès Local.

N'hi ha una espècie semblant, la *Washingtonia robusta*, però normalment el tronc (estípit) és més estret i alt. És nadiua del nord-oest mexicà. Les dues espècies s'hibriden i prenen el nom de *Washingtonia filibusta*, dificultant-ne així la identificació original.

Alguns rècords mundials de les palmeres

Corypha umbraculifera, de l'Àsia tropical. La inflorescència assoleix els 9 m, amb milers de flors (alguns autors parlen de millions), i després la palmera mor.

Lodoicea maldivica, de les illes Seychelles. Té un fruit que pot arribar a pesar 30 Kg.

Calamus rotang, de Malàisia. És enfiladissa, i el tronc (estípit), de només 2 o 3 cm de diàmetre, arriba als 200 m de llarg.

Ceroxylon quindiuense. Amb només 40 cm de tronc (estípit), pot arribar als 60 m d'alçària. La podem trobar als Andes, a 3.000 m d'altitud. És l'arbre nacional de Colòmbia.

Raphia hookeri, de l'Àfrica tropical. Les fulles poden superar els 12 m de llarg.

Palmetums ibèrics

El Jardí Botànic de la Universitat de Lisboa té una mostra molt completa de palmeres de diferents parts del món.

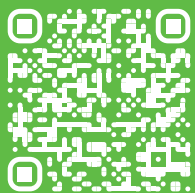
El Jardí Botànic de la Concepción, a Màlaga, així com el de València, en tenen unes 100 espècies cada un.

El Jardí Botànic de Santa Cruz de Tenerife en té prop de 600 espècies i, gràcies al clima canari, moltes provenen d'illes tropicals. Es considera que n'és la col·lecció més important d'Europa.

Washingtonia filifera

Fes-te'n soci!

10 anys del cicle de cinema “El paradís perdut”: una experiència

“Els límits del meu jardí són l'horitzó”

Derek Jarman, *Naturalesa moderna*

El cicle de cinema i jardí “El paradís perdut” enguany ha fet el seu 10è cicle, i estem de celebració. Aquesta relació entre l'espai verd, els jardins, i el cinema ha estat des de fa molts anys una aposta de l'Associació d'Amics del Jardí Botànic que ha permès apropar a molta gent la realitat del Jardí Botànic de Barcelona, a la vegada que molta gent ha arribat a l'Associació a través d'aquest canal de captació de nous amics i nous socis.

Nous refugis per a pol·linitzadors